

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség; Főter 434. Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Szirmai Vidor ügyvéd.	Főszerkesztő: Dr. Reich Aladár orsz. képvis.	Főmunkatársak: Dr. Nyiraty János Dr. Valentin Emil	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
--	---	--	--	--

Gravaminális politika.

A hivatalos és nem hivatalos kormány-párti sajtónak kedvencz szóvirága a „gravaminális“ politika. Valahányszor egyet rugnak a nemzeten s ezt szó nélkül nem tűrjük, ez a sajtó a meglévő receptek szerint szidja az ellenzék, mert ez csak gravaminális politikát folytat.

A rúgást köszönettel zsebrevágni, ez volna szerintök a bölcs, józan és megfontolt politika.

Ilyenkor tevékenységi láz vesz erőt a hivatalos sajtón s a gazdasági irányu akciókat ajánlja az ellenzék jóakaratu figyelmébe.

Nagyon egyszerű taktika s nem vall valami óriási eszmegazdagságra, hogy annyi idő óta még mindig csak az ósdi receptek szerint irnak.

Nem volna egyszerűbb a sérelmet orvosolni?

Azután pedig nem-e az a lényeges, hogy történt-e tényleg sérelem s hogy azt orvosolják és megtorolják?

A gazdasági érdekek fontosságát elvitatni nem lehet.

Hisz a függetlenségi pártnak ez a legvégső célja: a gazdag Magyarország.

De ez csak a gazdasági és politikai függetlenség útján érhető el.

És vajjon nem küzd, dolgozik-e ez a párt a gazdaságilag és politikailag független Magyarországért?

A nemzeti becsületet pedig tessék csak valamibe venni!

A számárnak nincs szüksége becsületre, az csak vegetál, állati életet él és az ember becsület nélkül szintén csak az állati lét színvonalára süllyed.

A nemzet pedig emberekből áll.

Ennek a nemzetnek van önérzete, van becsülete. A rúgást nem tűri, a mocskot lemossa, a sérelmet megtorolja.

Ha nem tenné, méltatlan lenne multjához, nemzeti létéhez.

Szegény ez a nemzet, önállósága csorba. Erőt, önállóságot akar. A mije van: egy zászló, meg egy nóta. Mik ezek? Szimbolumok.

És a nemzet ragaszkodik szimbolumaihoz, a zászlóhoz, meg a nótához. Most csak egy nótánk van, meg egy zászlónk, de ez a nóta, meg ez a zászló a mi erősségünk. A meddiglen ezt a zászlót lobogtatjuk és a nótát énekeljük, erőt meritünk a küzdelemhez, miként Anteusz a földtől.

Hát csak folytassunk továbbra is „gravaminális“ politikát. Sok egyébbel ezt a frázist is elszenvedjük. Tessék azt

mondani, hogy üres szalmacséplés a mi felzúdulásunk, mi azért ragaszkodunk a nemzeti klenodiumokhoz.

És nem tűrjük, hogy azokon gyalázat essék!

Céltudatosan dolgozunk a független és gazdag Magyarországért.

Ha nem tűrjük a zászló és a nóta sérelmét, providentiálisabb és megfontoltabb politikát üzünk felgerjedésünkben is, mint az „objectiv“ félhivatalos szócsövek.

A becsületünket védjük, fegyverünket óvjuk.

Becstelennék lenni nem akarunk, a fegyvert a kezünkől ki nem adjuk.

És ha ez a mi bűnünk, szívesen leszünk bűnösök is.

Dr. Reich Aladár beszéde a képviselőházban.

Dr. Reich Aladár orsz. képviselő a képviselőház f. hó 22-iki ülésén a Nessi-féle mentelmi ügyben nagyhatású és zajos tetszésben részesült beszédet tartott, melynek kiválóságait eléggé jellemzik a fővárosi sajtó alábbi megemlékezései.

Kivétel nélkül elismeréssel nyilatkoznak a nagyszabású beszédről, miként a következőkből eléggé kitetszik:

TÁRCA.

Egy örült naplója.

Irta: DARU.

Egy barátom a ki több évig Algirban az idegenek légiójában harcolt, sárgalázban meghalt és egy nagy paksaméta régi irást hagyott reám a melyet öt évi diplomáciai tárgyalás után végre a mult héten megkaptam. Igazán érdemes volt a nagy költség, és a kötetekre menő diplomáciai jegyzőkönyvezés. Barátom, aki egész életében tréfákat csinált, — még a halált is megtréfálta, mert vérpiros arcával és hizásnak indult természetével a gutaütés jegyének tartotta magát és mégis sárgalázban halt meg, — ebben a gondosan lepecsételt csomagban kifizetetlen mosó számláit hagyta reám, no meg egy francia nyelven irt naplót, melynek 120 oldala kusza vonásokkal volt tele írva, és ha mindjárt az első oldala el nem árulta, hogy roppant érdekes olvasmányra van kilátásom bizony a mosó czédulákkal együtt tűzbe dobtam volna.

Barátom a napló első oldalára följegyezte, hogy ezt a naplót egy örült írta, akit főbe lőttek, mert az ellenség előtt mindig megfordult és a saját csapatja belieke lövöldözött. Eleve is megnyugtatom a csekély számú

érdeklődőket, hogy nincs szándékomban mind a 120 oldalt közölni, hanem mutatóban egy pár oldalt, de esetleg többet is.

Aghuat 1890 márczius 17.

— Champignole! ordit ma reggel reám Houssarde kapitány, maga mamlasz, maga állat, értette?

— Nem értettem.

— Hát süket maga? mi, he? azt mondtam hogy maga egy viziló.

— Hiszen hallani hallottam — csak nem értettem, hogyan mondhatja egy mamlasz, egy állat, egy viziló, magamfajta okos embernek ezeket.

A nyomorult kardot rántott a fejemre csapott. Én összeestem, mikor magamhoz tértem kikötetett.

Uram teremtom, ha boldogult mamám tudta volna, dehogy szült volna engemet. De megállj, Houssarde, ezt megkeserülöd. Utálom ezt az embert. Nekem van is rá okom, de, hogy ő miért utál engemet, azt nem tudom. Pedig utál. A multkor is velem huzatta le a csizmáját, mikor aztán lehuztam mellbe, rugott. Ugy vágtam pofon, hogy a haditörvényszék állítása szerint hülye vigyorgásomnak és meghibbant agyvelőmnnek köszönhetem, hogy nem lőnek főbe. Ellenben kaptam ötven botot, a mi fájdalmasabb egy főbelövésnél.

A multkor is láttam egy négert, aki futás közben a fejébe lőtt golyókat kiszedegette gypjas hajából és eldobta. Dobjon ő el ötven bot ütést, amit beadtak neki.

Ez a hadbírószág is szép társaságból állt. Durant ezredes, egy vén számár, volt az elnök. Minden feleletre azt szokta mondani: Huh! és vicsoritja a fogait, azt hiszem ezzel ki akarja szoritani az emberből az utolsó vallo-mást. Hanem nálam huhoghatott, ha ő ezt mondta huh! én kétszer huhogtam, a bíróság tagjai dőltek a kacagástól, én vigyorogtam, az ezredest pedig a guta környékezte. Chaplante és Levaliere őrnagyok voltak a szavazó bírák.

Chaplante épp akkoriban bolondult bele egy szerecsen leányzóba és a mézes heteket élték, iszonyatosan haragudott, hogy megzavarták élvezeteit. Levaliere, egy göthös majom, a haja kétfelé le volt nyalva, a bajusza kifestve és hegyesre pödörve és olyan peckesen ült, nehogy valamihez hozzáérjen és bepiszkolja a ruháját. Mindenre azt mondá:

— Si sale béte. Ez a göthös majom erővel főbe akart lövetni, én aztán figyelmeztettem, hogy ehhez a ceremóniához neki is kellene rukkolnia, a mire ő ijedten bizonyította, hogy jelen esetben nincs semmi ok a főbelövésre.

Amint mondtam, fölmentettek. A tárgyalás

»Magyarország« :

Ma különben Reich Aladár kezdte meg a vitát. Sajnálkozott afölött, hogy azok a kormánypárti képviselők, akik a dolog érdemére nézve osztoztak az ellenzék véleményében, megretiráltak, azon ürügy alatt, hogy erre őket a Fejérváry ellen intézett támadások kényszerítették. Reich beszédének egyébiránt két érdekes momentumuma volt. Az egyik, mikor a katonai becsületügyi eljárásra vonatkozó szabályok fölolvásával bizonyította, hogy Nessi ellen nem is lehet még katonai felfogás szerint sem becsületügyi processust indítani. A másik érdekes momentum pedig az volt, hogy a szónok bebizonyította, hogy a törvény világos rendelkezése szerint katonának csak egyenruhában nem szabad tüntetéseket résztvennie, amely rendelkezésben implicite benne foglaltatik, hogy *civil ruhában* szabad. Merő szofizma — ugymond Reich — hogy a miniszter (persze, ő az igazságügyminisztert értette) a mentelmi jog abszolút és relativ természetét vitatja.

— *Én ugyan nem vitatom* — tiltakozott Fejérváry.

— *No, szépen dezavválja Plósz* — jegyzi meg balfelől.

»Pesti Hírlap« :

»Reich Aladár, aki az első felszólaló volt azt igyekezett bizonyítani, hogy a mostani eset politikai üldözést jelent s Nessi Pált a Gotterhalte elleni tüntetésben azért vették észre s ellene azért indították meg az eljárást, mert országgyűlési képviselő. Talpraesett ügyes beszédben fejtegette, hogy a kisebbségi javaslatban kifejezett álláspont a helyes.«

Majd később így ír:

»A vajda beszéde után kimerült az érdeklődés, de szívesen hallgatták mégis Reich Aladárt, az ifju függetlenségi képviselőt, aki a parlament porondján is Plósz Sándor igazságügyminiszterrel került szembe, miután a választásokon már legyőzte. (Itt azonban Plósznak már a voksokban biztos a többsége.)«

»Budapesti Hírlap« :

Az első szónok Reich Aladár volt a függetlenségi pártról, ki higgadt és tárgyilagos érveléseivel igen jó hatást tett.

»Független Magyarország« :

— Gyertünk hát be, hallgassuk meg az Aladárt. Okosakat fog mondani. — Mondták a folyosón.

A párt Aladárja, t. i. Reich Aladár, a mi-

niszterbuktató bajai követ, csakugyan okosan beszél. Az a híres frázis a »rakoncátlankodó fiatalokról,« amit ujabban annyiszor emlegetnek, alig illik rá a függetlenségi párt e fiatal tagjára. Olyan rendszeres és fegyelmezett elme, hogy bármelyik öregnek is becsületére válnék. Második beszédét mondja csak el a Házban, de a legfinomabb meghatározásokat is biztosan formulázza meg.

Hiába iparkodik Fejérváry generális, hogy megzavarja a fiatal tartalékos hadnagy-képviselőt a katonai szabályzatok tömkelegében. Reich nem enged és a katonai büntető eljárással bizonyítja, hogy vannak fegyelmi eljárások a hadseregben, amik szabadságvesztéssel sújtják a tartalékos tisztet. A mentelmi jog pedig nemcsak hogy a fizikai szabadságát védi a képviselőnek, de erkölcsileg is »salvus conductus«-t biztosít neki.

— Különben is a szabályzat csupán azt tiltja, — emeli ki egyik erős érvét Reich Aladár, — hogy egyenruhában vegyen részt a tiszt politikai tüntetésen.

— *Én nem így magyarázom!* — szól közbe Fejérváry.

— *De a szabályzat úgy mondja!* — vág vissza Reich.

Aztán elmond egy esetet, melynél két tartalékos tiszt megakadályozta azt, hogy a Gotterhalte eljárást egy tábornoknak. De azokat nem vonták felelősségre, mert nem voltak — képviselők.

— *Aha! Erre feleljen!* — zugott a baloldal. És nagy helyeslés közepette ült le Reich Aladár.

Magának a beszédnek hű mását a »Budapesti Közlöny« c. hivatalos lap nyomán egész terjedelmében közöljük olvasóinkkal

Reich Aladár: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Ha az előttem elhangzott beszédek után még szükségesnek tartom, hogy a szóban forgó tárgyra nézve igénytelen véleményemet elmondjam, (Halljuk! a szélsőbaloldalon.) *Teszem* ezt azért, hogy tárgyilagosan, higgadtan reámutassak annak a határozatnak nagy fontosságára, a melyet a ház most hozni hivatva van! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) *Teszem* ezt azért, mert félek attól, hogy a tisztánlátást ebben az ügyben elhomályosítja egyrészt a szenvedélyek beleavatkozása a vitába, másrészt pedig ennek ellenhatásként megnyilvánuló valamí, a mit csak kiméletességéből nem akarok dacnak, makacsodásnak nevezni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mert csupán ennek tulajdonítható, t. ház, hogy a túloldalról olyan

nézeteket hallottam megnyilatkozni, hogy még azok is, a kik már előre megformálták maguknak véleményüket ebben a kérdésben, még pedig abban az irányban, hogy a mentelmi jog sérelme tényleg fenforog: azzal az indokolással, hogy a kormány egyes tagjai ellen hevesebb támadások intézettek, azt mondják, hogy ez lehetlenné tette nekik azt, hogy az általunk képviselt állásponthoz csatlakozzanak. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

T. ház! Ezt én igen sajnálatos jelenségnek tartom, és azért felszólalásomnak egyedüli céljául azt tűztem ki, hogy higgadt érvekkel hassak azokra, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) a kik magatartásukat ilyen hangulatok, ilyen indulatok által akarják befolyásoltatni.

Mindenekelőtt, t. ház, az előadói javaslattal kívánok foglalkozni, s ennek különösen azon részével, a mely a becsületügyi eljárásnak lényegét kívánta meghatározni. (Halljuk! Halljuk!)

Ugy hiszem, kérdés tárgyát most már nem képezheti az, — és ebben az előadó ural megegyezem, — hogy ez a katonai becsületügyi eljárás nem büntetőügyi eljárás. Csak hogy a t. előadó ur abból, hogy a becsületügyi eljárás alá sem polgári, sem katonai büntettek, sem vétségek, sem kihágások nem tartoznak, hogy továbbá a katonai becsületügyi eljárás, miután nem büntető eljárás, szabadságvesztési büntetéssel, vagy szabadságvesztési büntetést helyettesíthető pénzbüntetéssel nem járhat: azt a következtetést vonja le, hogy az nem is sérti a mentelmi jogot. De ha ilyen következtetésekre jut, előbb azt kellett volna vizsgálnia, — ha már maga is az indokolásban fegyelmi eljárásnak minősíti ezt a becsületügyi eljárást, előbb, mondom, arról kellett volna meggyőződnie, hogy a katonai szabályzat milyen büntetési nemeket statuál ezekre a fegyelmi vétségekre? (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És figyelnie kellett volna az előadó urnak arra, hogy a katonai szabályzatok értelmében a katonai büntető és a katonai fegyelmi fenytő hatalom nem olyan határozottan elhatárolt két dolog, mint a polgári törvények szerint. Hogy csak példát mondjak (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) pl. a lopás egy korona értékhatáron alul csak fegyelmi vétség a katonai szabályzatban, míg az egy korona értékhatáron felül már büntett. Vagy a függelem sértés is sok esetben, csupán a parancsnok hangulatától függőleg, vagy egyszerű megintéssel elintézhető fegyelmi vétség, sok esetben pedig nagyon szigorúan büntetendő büntett. És ha megnézte volna az igen t. előadó ur azt, hogy mily büntetés-nemek járnak a fegyelmi vétségekkel,

végén a hadbíróság tagjainak leereszkedőleg kezet nyújtottam, mire aztán pótlólag 25 botütést utalványoztak, amit elfelejtettem megköszönni.

Csak legionárius ne legyen az ember. A legionárius kutyának jobb dolga van, mint a legionárius embernek. Már rég megszöktem volna, de szerelmes vagyok. Odahaza Franciaországban nem voltam szerelmes soha és itt ebben a rongyfészekben belebolondultam egy szerencsen leányzóba. Valami jobb családból való lány lehet, mert uszónadrágban jár. A multkor, mikor a lisztraktárnál őrt álltam, odajött elébem és cigánykerekeket, illetőleg szerencsenkerekeket vetett. Ezzel mulattatott egész délután. A huszadik szerencsenkeréknél belebolondultam és elragadtatásomban a levegőbe löttem. Ő ijedten elfutott, engem pedig megvasalva vittek a tömlöcbe. Az tény, hogy többet voltam bezárva, mint szabadon.

Mikor kiszabadultam, ő ott várt a tömlöc ajtajánál. A drága gyermek érdeklődött irántam és sikerült megtudnia nyomorult tartózkodási helyemet. Udzsidszi-nek hívják. Milyen lány? Szép, sudár, mint a pálma. Hogy a bőre fekete, az határozottan jól áll neki. Az orra lapos, a szája széles, igazi csókra termett száj, a haja göndör, de gyapjas, szóval egy eszményi szerencsen leány. Az ember elvégre is valami változatosság után vágyó-

dik. Az egyhangúság, a megszokás megöli az idegeket. Izgalom kell az embernek. Mindig fehérret ölelni olyan, mint mindig csak vizet inni. Itt van Chaplante őrnagy. Mióta az ő Duzduz-át szereti, mintha kicserélték volna. Azelőtt olyan volt, mint egy jámbor ökör. Most olyan, mint egy vérszomjas tigris. És ezt mind a szerelem tevé. Én is, mintha más ember lennék, utálom a kapitányomat, pedig ezelőtt mintha csak gyűlöltem volna. És vért szomjazom. De szerencsént nem ölök meg többet, megfogadtam az én Udzsidszimnek. Ezek a szerencsenek úgy hasonlítanak egymásra, mint két fekete tojás. Most ha én szerencsenekre lőnék, ki tudja, hogy Udzsidszinek nem-e egy atyafiát lőném agyon. Hát miért okoznak én szomorúságot neki? Hanem a kapitányomat szívesen agyon lőném. Vén gazember, 1 sout teszek 100 franc ellen, hogy otthon Franciaországban egy hadnagnál volt kutyamosó. Otthon a cipőmet sem huzattam volna le vele, most meg a legutolsó ember vagyok a századjánál. — Megállj nyomorult kitekerem a nyakadat, a gyomrodon kánkánt fogok táncolni, a véredet vörös borral fogom meginni.

Udzsidszi épen ma mondta, hogy nincs jobb az emberhusnál, folyton vigyáznom kell, mert határozott gusztusa van az orromra, azt mondja, hogy egy francia orra egy angol

zsiójában parázson megsütve kitűnő eledel. Houssard orrát oda ígértem neki, most még csak egy zsiros angolt kell keresnem, hogy megcsinálhassa a kitűnő nemzeti eledelt.

Délután a fegyvereket vizitálta a kapitány.

Harminc legionáriust vasra veretett és oda rakatta egymás mellé, gyönyörű látvány volt. Az én fegyverem ragyogott a tisztaságtól. Mikor hozzám ért rám ordit,

— *Barom! tiszta a fegyvered?*

— *Csak veressen vasra kapitány ur, feleltem neki.*

— *Miért te viziló?*

— *Bár viziló lennék, akkor nem állanék most itt a kapitány ur előtt, hanem azért mondom, hogy veressen vasra, mert ugyis tudom hogy talál kifogást.*

— *No megálj gazember! A korbácsával kétszer az arcomba csapott, majd sikerült rugásokat intézett a gyomromra, aztán összeestem. Ő rám se hederített, hanem a fegyveremet vizsgálta.*

— *Kelj föl! a fegyvered tiszta, hanem azért hat óra vasat kapsz, mert nem tudtad, hogy kifogástalanul tiszta a fegyvered.*

És az ilyen embert ne öljék meg válogatott kínzásokkal?

Éppen így bánik egy pajtásommal Laloupe-pal. Ez a szegény fiu otthon híres poéta volt, aztán valami szerencsétlen szerelembe

akkor megtalálta volna épen a tartalékos tisztekre vonatkozólag azt, hogy a védtörvény-utasítás 7. §-ának 4. pontjában igenis ki van mondva, hogy a fegyelmi vétségek szabadságvesztés büntetésével is büntethetők. A védtörvény-utasítás 7. §-ának 4. pontja ugyanis így szól (olvassa.): »A tartalékos havidijasokra a katonai fegyelmi fenytő szabályok értelmében kirótt szabadságvesztés büntetése, ha szükségesnek mutatkozik, katonai épületekben tölendő el.« Tehát a fegyelmi vétségek szabadságvesztés büntetésével is járhatnak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

En különben ezt mellékesnek tartom; mert tényleg nem úgy áll a dolog, hogy a relatív mentelmi jog célja nem más, mint hogy a törvényhozónak, a képviselőnek fizikai részvételét biztosítsa a törvényhozásban. Nem áll, hogy ez, csak a salvus conductusnak új magyar jogi műszavakkal való körülírása. Ez már régen túlhaladott álláspont. És úgy a mi intézményeinkben, mint az egész civilizált külföldön a parlamentárizmusnak, az alkotmányosságának az elve megköveteli azt, hogy a törvényhozónak ne csak a testi épségét biztosítsuk, hanem lelki épségét is. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Hiszen a mai fejlett közbiztonság és a független bírói hatalom uralma alatt nincsen is annyira szükség arra, hogy a mi testi épségünket védelmezzük meg, hanem igenis arra van szükség, hogy a népképviselőnek akarata, a ki most már nem utasítással küldött és bármikor visszahívható megbízottja egyes testületeknek, hanem a szuverén népfelségnek hordozója és egyik alkotórésze, mentesítve legyen mindenféle illetéktelen befolyástól, megfélemlítéstől, kényszertől, vagyoni előnyök reményétől, és saját legjobb belátása és lelkiismerete szerint cselekedhesék és járuljon hozzá a maga akaratával a törvényhozói akarat kialakulásához. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ilyen illetéktelen befolyásoktól való mentesítést kíván biztosítani a képviselői akarat részére minden intézményünk több-kevesebb ható erővel. Ezt kívánja biztosítani a választási törvényben az, hogy a képviselőnek nem adhatók utasítások. Ezt kívánja biztosítani a képviselő részére az összeférhetlenségi törvény. Ezt kívánja biztosítani a képviselő részére a büntető törvény, a midőn megvédi a képviselőt az erőszak, a rágalom és a becsületsértés ellen. (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.)

Más országokban is, a miként ezt Krasznay Ferencz igen t. barátom nagyon szépen kifejtette, (Halljuk! Halljuk!) azonkívül, hogy a salvus conductust fejlesztették a fizikai részvétel biztosítása végett, elsősorban az képezte a törvényhozás gondoskodása tárgyát, hogy erkölcsileg ne legyen befolyásolható a

keveredett. Szeretett egy nagyvilági asszonyt. Az is szerette őt, de mikor látta, hogy Laloupe beéri azzal, hogy őt bámulhassa és szonettek irhasson hozzá, míg az ő tüzes csókjai hidegen hagyják, hát kiadta neki azt az utat és már másnap egy pomádés haju akrobatával próbált szerencsét. Az akrobata ugylátszik bevált, mert Laloupe rimánkodására azt felelte, hogy ő »szerelemben« jobb szereti az ostoba athlétákat, mint a szellemes poétákat.

Szegény Laloupe tört szívvel hagyta ott Párizst és szerencsétlen sorsa ide hozta közénk

Houssard valamiképp megtudta Laloupe történetét és azóta nyargal Laloupeon.

— A katona élet olyan, mint az asszony,

— szokta mondani, — ábrándozással sem mire sem megyünk, tenni is kell valamit.

Ilyenkor szegény Laloupe elpirul, én vicsorogatom a fogaimat, Houssard pedig kacag.

Laloupe az én emberem. Végezzünk ezzel a nyomorulttal, csak a kedvező alkalmat várjuk.

Megállj gazember, fölvirrad még a szegény legionariusoknak is.

Udzsidszi mindenben a kezünkre fog járni, akkor pedig jaj szegény orrodnak.

képviselő megfélemlítések, zaklatások által. Az angol, a francia, a német, az olasz, az osztrák parlamentek egyaránt nem csak a felelőtlenség által, hanem a zaklatások elleni védelem által is igyekeztek biztosítani azt, a min a modern alkotmányos parlamentárizmus nyugszik: a képviselőnek függetlenségét és befolyásolhatatlanságát. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Morális salvus conductusnak merném nevezni ezt, a mi a törvényhozót működésében kíséri, és a mit a törvényhozó hatalom alkotó részei számára erős vértzetül biztosít a törvény a minden oldalról jövő támadások, a rágalomnak, a megfélemlítésnek, az erőszaknak, a megvesztegetésnek nyilái ellen és a mely a vértzetet a törvényhozó hatalom maga veszi le, ha szükségesnek tartja a képviselőtől. (Ugy van! Ugy van a szélsőbaloldalon.) a mikor nem akarja, hogy ezt a vértzetet a képviselő az állampolgároknak elbizott fölnyezésére használja fel, vagy pedig buvóhelyül megtorlást érdemlő cselekedetek ellenében. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ez legyen a mentelmi jog. Ne legyen több, mert ez ellenkezőnek a ház méltóságával, de ne legyen kevesebb sem, mert akkor megsértjük annak a népfelségnek elvét, a melynek a teremtményei vagyunk. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Egy hang a szélsőbaloldalon: Bizony! És ne kényszerítsük ezeket a szabályokat kodexek Procrustes ágyába, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mert az állami életnek és az emberi viszonyoknak fejlődése (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) tiltakozik minden ilyen intézménynek petrifikációja ellen. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. ház! Mint minden védelmi eszközre, az immunitásra is csupán egy erősebb vagy legalább is hasonló erős támadás ellen van szükség. Az országgyűlésnek erre az immunitásra, miután az országgyűlés a főhatalom egyik szerve, az állami életben csak két olyan támadója lehet, aki ellen arra szüksége van. Ez a két támadó hatalom a királyi hatalom és a kormányhatalom. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) S hogyha ennek a két hatalomnak vagy e két hatalom bármelyik szervének támadásáról van szó, a mely a törvényhozó testület valamely tagjának akaratát kívánja befolyásolni, mindig a legnagyobb erélyvel és legnagyobb határozottsággal kell ezt a támadást visszautasítani. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Gabányi Miklós: Szent igaz!

Reich Aladár: Mert a magánosok által megkísérlett előleges megfélemlítés vagy utólagos támadás ellen meg tudja magát védeni az a képviselő úgy is. És hogyha magánosok vagy magánosok csoportja intézte volna Nessi Pál ellen a támadás; ha az vontá volna felelőségre, akkor nem fordult volna Nessi Pál a házhoz, meg tudta volna védeni maga-magát. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Azonban — és itt már rátérek erre a konkrét esetre — itt nem arról van szó, hogy magánember támadott volna Nessi Pál ellen, hanem arról, hogy a törvényhozó hatalomnak egyik tagja, az országgyűlésnek egyik tagja által hordozott szuverenitás ellen intézett támadást a végrehajtó hatalomnak és a királyi hatalomnak egy közös szerve, a katonai hatóság. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És a katonai hatóság csak ennek a két erőnek tudatából merithette magának azt a bátorságot, hogy most ezt az eljárást egy képviselő ellen megindithassa. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mert miről van szó, t. ház? Mit követett el Nessi Pál? Büntetett? Nem! Vétséget? Nem! Kihágást? Azt sem! Fegyelmi vétséget? Azt sem!

Polczner Jenő: Dicsérendő cselekményt követett el!

Reich Aladár: Nincsen sem polgári törvény, sem katonai szabályzat, amelybe bárhol be volna akármilyen büntetendő cselekményként iktatva az, hogy megtorlandó cselekedetet képez az, hogyha valaki Kölcsey »Himnusz«-át éneklé, vagy hogyha akkor éneklé ezt a »Himnusz«-t, amikor a katonai zenekar a »Götterhalt«-t fujja, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És mégis erre alapítja most a becsületügyi választmány az ő eljárása megindításának az okát.

T. ház! Ennek az eljárásnak az esetei is meg vannak határozva. Mit mond pl. az ide

vonatkozó intézkedés? Azt mondja (olvassa): »Becsületügyi eljárás tárgyát oly cselekmények és mulasztások képezik, a melyek, jól lehet mint a büntető törvénybe nem ütközők, bünvádi eljárás alá nem esnek, mindazonáltal a tisztai állás helyes becsületérzésével annyira ellentétben állanak, hogy kérdés merül fel az iránt, vajjon vádolt egyén a tisztai állás közös becsületének csorbitása nélkül, rendi fokozatában meghagyható-e?« Nincsen meghatározva, hogy mily tettek tekintendők becsületelleneseknek, mindamelllett tájékozásul közölve van itt néhány ilyen cselekmény. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Olvassa): »a) erkölcstelen magaviselet, a mennyiben ezáltal nyilvános botrány idéztetett elő. (Mozgás.)

Hentaller Lajos: A Mattasich-Keglevich eset!

Reich Aladár: b) lealacsonyító adósságcsinálás, c) illetlen magaviselet nyilvános helyen, (Mozgás a szélsőbaloldalon.) d) a becsületszó megszegése, e) bátortalanság. Már most mi ezek közül Kölcsey »Himnusz«-ának eléneklése? Erkölcstelen magaviselet-e, amely nyilvános botrányt idéz elő? Nem! Hát a Himnusz eléneklése lealacsonyító adósságcsinálás? (Derűtség és tetszés a szélsőbaloldalon.) Hát a Himnusz eléneklése illetlen magaviselet nyilvános helyen? (Élénk derűtség és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Hát a Himnusz eléneklése a becsületszó megszegése? Hát a Himnusz eléneklése bátortalanság?

Barta Ödön: Sőt nagy bátorság kell hozzá! (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Sebes Dénes: Jutalmazni kellene a bátorságot!

Reich Aladár: Vagy ha ezeknek egyike sem, talán valami ezekkel egyenrangú, aljas, megvetésre méltó cselekedet?

Barta Ödön: Ez az!

Reich Aladár: Hát van-e egy ember is ebben az országban, aki a Himnusznak, ennek a magasztos fohásznak, ennek az évezredes néplélekből az egek urához felsóhajtó büszke fájdalomnak és bizó könyörgésnek az elimádkozását a legesekélyebb mértékben is megrovásra méltó cselekedetnek meri nevezni? (Élénk tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Pedig Nessi Pál nem tett egyebet; csak azt tette, hogy az éneklő tömeggel együtt énekelte a Himnuszt (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hentaller Lajos: Kár volt, hogy nem a Kossuth-nótát énekelte!

Polczner Jenő: Azt kellett volna énekelni, hogy »Jaj de huncut a német!« (Helyeslés és derűtség a szélső baloldalon.)

Reich Aladár: Nessi Pál tüntetése csakis ebből áll és nem hiszem, hogy volna magyar törvényhozó, aki ezért a hazafias magatartásáért képes volna Nessi Pált kiadni az esetleges katonai becsületfosztásnak (Mozgás a szélsőbaloldalon.) és ha volna, akkor nem hiszem, hogy az a törvényhozó az ő jó magyar választóinak színe előtt megjelenni . . .

Polczner Jenő: Baján! (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Temesvárott talán igen! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ott sem!)

Reich Aladár: . . . és ott tetteért helyt állani merne. Itt még meg kell jegyezmem azt is, t. ház, hogy a szolgálati szabályzat értelmében (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) a tartalékos tiszteknek polgári ruhában a tüntetésekben való részvétele meg van engedve. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Itt van a szolgálati szabályzat I. részének 46. pontja, a mely azt mondja (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Olvassa): »A katonai fegyelem fogalmával össze nem egyeztethető, hogy honvédegyének egyenruhában politikai színezetű nyilvános gyűlekezetekben vagy tüntetésekben részt vegyenek.«

Hentaller Lajos: Fejérváry sem jön ide katona ruhában!

Reich Aladár: Tehát honvédegyén egyenruhában nem vehet részt politikai színezetű tüntetésben; de ebben a tiltó intézkedésben implicite benne van foglalva annak a megengedése, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hogy, a hol egyenruhában nem vehet részt, ott civil ruhában részt vehet. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Természetes! Helyeslés a szélsőbaloldalon.) még a tényleges állományhoz tartozó honvédegyén is, annyival is inkább egy szolgálaton kívüli vi-

szonyban levő polgár. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Nem!

Reich Aladár: Nem? Én azt másképp megérteni nem vagyok képes.

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Én igen!

Reich Aladár: Ha csak rosszul nem fordították le a németről; mert én a németet nem ismerem.

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: A magyarból is egészen világos!

Reich Aladár: Hát most már azért, a mit a szolgálati szabályzat azáltal, hogy meg nem tilt, megenged, azért képes volna a képviselőház arra, hogy kiadja Nessi Pált a katonai becsületügyi eljárásnak? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Dehogy adjuk ki!) Arról nem is szólok, hogy Nessi Pál, a mikor elkövette ezt a terhére rótt cselekedetet, akkor tisztán képviselői hivatásában járt el. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A képviselőháznak nagyon sok tagja megkapta azt a sárga meghívót, a melyben a Mátyás király-szobor leleplezési ünnepélyre Kolozsvár város közönsége a magyar képviselőház tagjait meghívta. Arra a sárga cédulára oda volt nyomtatva az ünnepély sorozata s következők a pontjai. Mindjárt az első volt ezek között az, hogy — szösz szerint nem emlékszem reá, nincs nálam a cédula — ő Felsője személyesítőjének, József Ágost királyi hercegnek fogadása a pályaudvaron. Ezen jegy a perronra való belépésre jogosít. Már most Nessi Pál, mint képviselő hivatott meg ezekre az ünnepélyekre, mint képviselő ment ki a pályaudvarra, hogy jelen legyen mint képviselő.

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: A küldöttség nem volt ott!

Reich Aladár: Hogy jelen legyen a magyar király képviselőjének a fogadásán. Nem úgy van?

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: A küldöttség nem volt ott a perronon! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: De a jogunk megvolt rá, hogy ott megjelenjünk!)

Polczner Jenő: Ott is abcugolhatták volna a Gotterhaltét!

Reich Aladár: Jogunk volt reá. Arra hívtak meg! Hát amit így mint képviselői minőségben meghívott egyén tett, azért felelősségre nem vonható! (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Vagy nem képzeli talán valaki azt, hogy a magyar képviselőnek a szerepe nyilvános nemzeti ünnepeken csak arra szorítkozik, hogy megjelenésével az ünnep fényét emelje és fényes magyar diszruhájában oda álljon, mint az opera színpadán egy statisztá és a szerint, amint a rendező parancsolja, lelkesedjék, hogy ha a főszemély úgy kívánja, akkor morajoljon és a végén éljen kiabáljon. Hát, t. ház, én nem így képzelm a magyar képviselőnek a hivatását. Akkor, mikor a nép közé megy, mely ő benne hatalmának, a népfelsőségnek a személyesítőjét látja. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Szóljon a néphez, beszéljen vele, tanítsa vagy lelkesítse. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És ha mindezt megteszi, akkor nem tesz egyebet, mint képviselői hivatását teljesíti. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: És vezesse az utcai gyerekeket? Ugy-e?

Reich Aladár: És ha ezért magános egyén felelősségre vonja, ezzel zaklatást követ el a magános is; hogyha pedig hatóság teszi, akkor annak koppintsunk a körmére! (Ugy van! Ugy van! tetszés a szélsőbaloldalon.)

És most újból visszatérek oda, a honnan kiindultam, hogy tényleg hatóság-e a becsületügyi választmány vagy nem? Hát hatóság-e az, aminek meg van a maga szervezete, a mely rendeleteket bocsájthat ki, vádoltként megidézhet valakit, a védőt meghallgatja, más hatóságokhoz megkereséseket intéz, tanukat kihallgat, marasztaló határozatát saját maga végrehajtja és a melynek arra van imperiuma, hogy magyar áliampolgárt megfoszson közjogokkal járó rangjától? Vagy nem fogadja el a t. honvédelmi miniszter ur ennek hatósági jellegét?

Issekutz Győző: Hogyne, mindig!

Reich Aladár: Akkor igenis hatóság, mert roppant veszélyes volna, ha nem fogadná annak, mert akkor hogy volna a dolog?

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Bajtársai ítélnek felette!

Barta Ödön: Bajtársak nem vehetik el, a mit a király adott!

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Nem hatóság!

Reich Aladár: Ha nem hatóság, akkor nem ér semmit a megkülönböztetés az abszolút és a relativ mentelmi jog tekintetében. Mit csináljunk vele?

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Én nem beszéltem róla. (Derűtség.)

Reich Aladár: Akkor hát két része van a dolognak, egy, a mit a honvédelmi miniszter ur képvisel és egy másik rész, a mit a kormány nevében egy más miniszter képvisel.

Ha nem hatóság, akkor tehát az a becsületügyi választmány képviselővel szemben azt teheti, a mit akar, még azért is, a mit mint képviselő itt a képviselőházban mond az illető.

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Hajszálat sem bántják.

Reich Aladár: Vegyünk konkrét esetet. Most nem sokára a ház elé kerülnek a védőerőjavaslatok. Lehet, hogy én, a ki tartalékos tiszt vagyok, a javaslatok ellen beszédet fogok tartani oly szellemben, a mely az én tisztársaimnak esetleg nem fog tetszeni.

Polczner Jenő: Ne merjed!

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Meg is történt 1889-ben. Nem szólt senki egy szót sem.

Reich Aladár: Egy kis türelmet kérek. Ha valamely tisztársam...

Kubik Béla: Bajtárs!

Polczner Jenő: Czimborá!

Reich Aladár: Ha valamely tisztársam ezért engem megtámad, akkor meg tudom magamat védeni. Ha kérdőre von, megvédem magam és valahogyan elhárítom az ellenem intézett támadást. De mit csináljak akkor, ha összeül a becsületügyi választmány?

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: De nem ül össze.

Barabás Béla: Ilyenek után nem lehet tudni.

Reich Aladár: Mit csináljak? Akkor hiába kiabálom tele az egész országot az abszolút mentelmi jogról. Nem ér semmit. Meg vagyok fosztva tisztí rangomtól és nem kapok sehol sem remédiumot. Legyünk hát nagyon óvatosak, t. ház! Én nagyon aggódom akkor, a mikor a mentelmi jogról van szó, mert ez a jog nem a mi tulajdonunk. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Egészen helyes!

Reich Aladár: Ez a nép által a törvényhozás részére a maga egészében biztosított jog.

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Helyes!

Reich Aladár: Védő fegyver ez, a melynek csorbitatlan fentartására kötelezve vagyunk megbízóinkkal szemben és legyünk különösen erősek ennek a fegyvernek védelmében a katonasággal szemben és különösen ebben az esetben, a melyben én a politikai zaklatásnak flagrans esetét látom. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Mert ne méltóztassék, t. képviselőház, azt gondolni, hogy az, mit Nessi Pál tett, az egy elszigetelt, hallatlan, soha elő nem fordult eset volt. Dehogy! Szerte az országban, valahányszor valami nemzeti ünnepünkön felhangzik a Gotterhalte hóhér-melodiája, mindig akadnak önérzetes hazafiak, a kik méltón visszautasítják ezt a nemzeti önérzetünk ellen intézett durva támadást és akárhányszor megtörténik az, hogy ezek között az önérzetes hazafiak között tartalékos tisztak vannak. (Helyeslés a szélső baloldalon.) Hanem arról nem igen hallottam, hogy az ilyen ellen a becsületügyi eljárást megindították volna.

Polczner Jenő: Ott nem voltak denunciansok!

Reich Aladár: Most, az elmúlt nyáron hallottam ilyen esetet, (Halljuk! Halljuk!) a mi a kies Balatonnak egyik fürdő telepén történt meg. Ott t. i. meg akarták ünnepelni Szent Istvánnak napját, mint nemzeti ünnepet és arra az alkalomra összejött az egész fürdőközönség, közöttük sok tiszt, még egy tábornok is. (Halljuk! Halljuk!)

Barta Ödön: Ez nagyon érdekes!

Reich Aladár: Az ünnepély megkezdése előtt valamelyik jelenlévő — nem tudom mily rangfokozatu — katona parancsára a cigánybanda elkezdte a Gotterhaltét huzni, nemzeti ünnepen, Szent István napján, magyar fürdőhelyen. Az egész fürdőközönség megbotránkozott ezen a merényleten...

Kubik Béla: Méltán!

Reich Aladár: ... és egy öt tagból álló társaság, a kik között volt két képviselő társam is, ennek a tüntetésnek az elhallgattatására elkezdte a Kölcsey-féle Himnuszt énekelni. Mivel úgy testben, mint lélekben ép, erős fiatal emberek voltak, sikerült is nekik túlharsogni és elhallgattatni a cigány banda vonóit. Azok között, akik a Gotterhalte ellen tüntetőleg énekelték a Hymnuszt, volt két tartalékos tiszt, a kiknek ebbeli minőségét tudta a jelenlévő tisztaknak mindegyike, de mint személyes ismerősük, tudta az illető tábornok is. Hát most már dacára annak, hogy a becsületügyi szabályzat szerint (olvassa): »azon tiszt, aki tisztársának, vagy valamely hadapródnak, a tisztí állás becsületét veszélyeztető vagy sértő tettéről vagy eljárásáról tudomást nyert, azt előljáró parancsnokának bejelenteni köteles,« mind a mellett, egyik tiszt sem, de a tábornok sem tett e miatt feljelentést, illetőleg a tartalékos tisztak ellen becsületügyi eljárás nem indított.

A különbség a két eset között az, hogy e két tartalékos tiszt között nem volt országgyűlési képviselő, (Helyeslés a szélső baloldalon.) tehát nem volt politikailag szükség arra, hogy zaklassák őket. (Tetszés a szélsőbaloldalon.)

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Az a különbség a kettő között, hogy az nem volt hivatalos ünnep, a kolozsvári pedig hivatalos volt! (Zaj!)

Sebes Dénes: Mi az a hivatalos? Minden nemzeti ünnep hivatalos!

B. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Ő Felsője képviselve volt ott!

Reich Aladár: A kisebbségi különvéleményt fogadom el. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.) A szónokot számosan üdvözlök.

A t. közgyűlésből.

— Te vagy az Tüske? — szólította meg Bajay Péter bátyánk kedden este hét óra tájban Tüske János uramat.

— Adjon Isten, Péter! Hát te mért nem voltál ma a közgyűlésen? Hej, pedig...

— Jaj, ne beszélj komám. Tudod éppen ez a bajom Ahogy elmentem délután hazulról, betértem a Csonka Gyurihoz megkóstolni milyen bort kapott „Túladunáról”. Jó bora van, azt meg kell adni, de dühös vagyok reá, mert miatta elkéstem a közgyűlésről. Ez tudod megesett velem már máskor is, de amióta vége van a mameluk-világnak a feleségem mindig megköveteli, hogy ától cettig elmondjam neki az egész közgyűlést Kutya, meg a macska! Hogy mondjam el ma, ha ott se voltam. Kérlek hát édes János komám, mondd el mi történt minden?

— Itt az utcán? Gyere be a Gódárhoz, ott majd elmondom... Hát tudod-e Péter, — kezdte elbeszélését, miután egy sarok asztalnál helyet foglaltak, — hogy azt hittem, hogy benne leszünk a képes ujságba.

— Már mint te, meg én?

— Fenét! Az egész közgyűlés, főispánostul, polgármesterestől. Képzeld, ahogy Szabó Samu a polgármesteri jelentés olvasásába fog, egyszerre bumm! — egy nagy darab malter levált a plafonról s Meskó tanácsos fejére esett.

— Te, János, ne űzz bolondot belőlem. A 70.000 frtos városi székháznak már potyognak a falai?

— Biz ez így van komám és nincs másként. Szegény Meskónak alaposan beverte a fejét. Akár hiszed, akár nem, ha én Uristen lettem volna, másfelé kommandíroztam volna azt a darab maltert.

— Én is Nos, tovább . . .

— Hát a Ladányi bekötözte szegény Meskót és haza expedálta. De beletartott jó fertály órába, míg a közgyűlést újra folytatni lehetett.

— Mi volt a polgármesteri jelentésben?

— Hidat kapunk, Péter; ez egyszer talán nem arany hidat, hanem valódi, vasból valót. Hej, de sokat köszönhetünk a mi kedves képviselőnknek, az Aladárnak! Került ez a kérdés ezelőtt ilyen komoly formában a ház elé? Soha! Most már egész sora a függetlenségi képviselőknél emelte fel szavát a hid létesítése érdekében s hogy e harminc esztendeje vajdó kérdés valahára a megvalósulás felé közeledik — oroszlan-része a mi képviselőnknek van

— Éltesse az Isten sokáig!

— Hanem te! Érdekes volt, mikor a polgármesteri jelentésben felolvasták, hogy az Istenben boldogult Ruzs Náci és Manhold István, meg a leköszönt Kozacsek Ernő, volt bizottsági tagok helyét a jövő hó 18-án megejtendő választáson betöltik. Borkovits Péter közbekiáltott:

— Mi lesz az Ewetoviccsal? Azt visszahozzák?

— Dehogy hozzuk vissza, kiáltották jobbról; de hát a leköszönésre nem lehet kényszeríteni, ha a maga jószántából meg nem teszi.

— Elég nem szép tőle, — méltatlanokodott egy baloldali honatya.

— A költségvetési vitát persze elhalasztották.

— Mi jut eszedbe?! Majd egyszer megteszik azt, amit az ellenzék kér! Pedig milyen gyönyörűen beszélt a Nyiraty! Megmondta egyenesen, hogy a költségvetés kinyomatásának semmi néven nevezendő értelme nincs, ha nem adnak az ellenzéknek időt, — mert csak az törődik a város bajával! — hogy az ügyet lelkiismeretesen tanulmányozza s hogy aszerint nyilvánítson véleményt vagy tegyen indítványt. Kérte, hogy a költségvetés tanulmányozhatása végett e tételt vegyék le a napirendről, de leszavazták. Hanem amikor a kérdést tárgyalni kezdték, a kis Weidinger alaposan megmondta a véleményét. Megmondta nyíltan, hogy kópéság van a dologban. De jót neveltünk neki. Tudod jól, hogy nem igen válogatja a szavait, hanem megmondja amúgy magyarosan, ami a szívében fekszik.

— Akárcsak én. Hej, miért is nem voltam én ott?!

— Ne bántsál kérlek, megmondta ő a magáét, úgy, hogy te se mondtad volna meg különben. Például azt kérdezte, hogy járja-e, hogy egy-egy fontos szakbizottsági ülésen ketten, vagy „egyen” határozzanak, mint az legutóbb is megtörtént. Nem szóltak barátom amonnan egy kukkot se.

— Még Hermann se?

— Az ám, mondasz valamit. Beszélt biz az, de hogy mit, ha agyon vágsz se tudom. Ez is olyanféle beszéd lehetett, mint Plószé nemrégiben a képviselő-

selőházban, mikor az abszolút, meg a relativ mentelmi jogról beszélt. Azt se értette senki, ezt se.

— No de erre már iszunk egyet! Servus János!

— Adjon Isten! Az ám, most jut eszembe, hogy a Hesser is beszélt. Gondolom azt akarta, hogy jövőre a költségvetési előirányzatot nem kell kinyomatni, hanem régiekből azokat a számokat amik nem passzolnak az ujhoz, ki kell vakarni s plajbászszal a helyibe írni az ujakat. Barátom, olyan hangon szavalt, minthacsak egy apagyilkost védene s talán el is fogadták volna ezt a furcsa indítványt, ha fel nem áll a mi képviselőnk s nem mondja, hogy a közgyűlés ne legyen következetlen önmagához. Tény — mondotta — hogy az idén nem vettük hasznát a tervezet kinyomatásának, mert későn kaptuk kézhez, de ez nem jelenti azt, hogy jövőben ne élvezhessük annak gyümölcseit. Hesser indítványával szemben javasolja, hogy a költségvetés jövőre is kinyomatassék, de kéri, hogy az idejekorán kézbesíttessék a bizottsági tagoknak. Olyan szépen, olyan meggyőzően beszélt, hogy még a mindig bakafántoskodó jobboldal is beadta a derekát s egyhangulag fogadta el képviselőnk javaslatát. A jobboldalról felszólt a költségvetés egy tétele ellen Fölker Gusztáv igazgató. Azt kérdezte, hogy tulajdonképpen miért fizetünk mi évente 350 koronát a toronyórák rendbentartásáért, ha azok úgy mutatják az időt, mintha egyik a londonit, a másik pekingit, a harmadik moszkvait, a negyedik pedig a muccsait akarná mutatni. Scheibner főkapitány azt válaszolta, hogy az órák rendbentartásával egy szegény iparos van megbízva, (hogy órás-e, szürszabó-e, nem mondta) akit már többször figyelmeztetett arra, hogy a bajai toronyórák együttvéve nem képeznek egy világórát s ha ezt a fogalmat újból összetéveszti, úgy, ha még olyan magas állásban van is: — onnan el fogja mozdítani. Ezt a kijelentést egyhangulag tudomásul vették.

Ezután szavazásra került a dolog. Persze nagy többséggel megszavazták a költségvetést.

— Voltak még érdekes mozzanatai a közgyűlésnek?

— Nem igen. Azaz, hogy mégis. A plébánia templom kifestésére s új orgona beszerzésére 2000 koronát adtunk.

— Elég gavalléros adomány. Hát aztán?

— Meg aztán mikor a közgyűlés átalakult bírósággá. Persze tudod a tárgysorozatból, hogy a város 200—200 koronával megbírságolta a földbérlőit, mert állítólag nem tartották be a szerződésben előírt vetés-forgót. Weisz tanácsos felolvasta első sorban Weidinger fellebbezését, ahol általános derűtséget keltve kijelenti, hogy még akkor sem fizet egy fillér bírságot sem, még ha a városnak a szerződés értelmében igaza van is. Ő, a régi gazda — írja a fellebbezésében — jobban ért az okszerű gazdálkodáshoz, mint a gazdasági tanács, ennél fogva kéri, hogy a tanács ne vexálja a bérlőit. Hasonló értelemben szólalt fel Somogyi Emil is, aki szintén zaklatást lát a gazdasági tanács eme bírságolásában. Mi gondja van a tanácsnak arra

— mondta — vajjon gerslit vett a bérlője a földbe, avagy tarhonyát, amikor meg van győződve róla, hogy bérlői, kik régi, kipróbált gazdák, úgy kezelik azt, mint ahogy kezelni kell. A közgyűlés többsége mindazonáltal szabálytalanságot látott fennforogni, s a megbírságolás mellett döntött.

— Hát a tiszti ügyész nyugdíjaztatásával mi lett?

— Ejnye, erről majd megfeledektem. Hát tudod, igazán nem értem, mit akarnak ezzel a szegény emberrel. A városi főorvossal: Dr. Bernharttal már megvizsgáltatták, vajjon igaz-e, hogy munkaképtelen, most meg még kettőt: dr. Jurayt, meg a dr. Denneberget küldték ki, hogy vizsgálják őt felül. Dühös is volt a Bernhart, hogy benne nem bíznak meg.

— Ejnye, ejnye, hogy én nem voltam ott! Bizony én megmondtam volna, hogy elég a Túrynak a maga baja, mire való hát akkor ez a sok vexálás egy ilyen derék, hű tisztviselővel szemben, mint a milyen ő volt. Persze szerintük az volna az ügyész-kérdés leghelyesebb megoldása, ha megmaradna Túry.

— Én is éppen ezt akartam mondani.

— Más érdekes dolog nem fordult elő?

— Nem.

— Hát akkor Lajos, fizetek. Sietek tudod haza, mert az anyjukom addig le nem fekszik, még mindent el nem mondtam neki. No Isten veled János, köszönöm is.

— Nincs mit. Tisztelem a Terézia nénit!

—r.

Törvényhatósági közgyűlés.

Baja város törvényhatósági bizottsága e hó 25-én délután 3 órakor rendes közgyűlést tartott. A közgyűlést azonban mindjárt az elején váratlan incidens zavarta meg. Alig fogott ugyanis Szabó jegyző a polgármesteri jelentés felolvasásába, amikor a közgyűlési terem tetejéről egy jókora darab vakolat lezuhant s Meskó László tanácsos fején súlyos sebet ejtett. Úgy a főispán, mint a bizottsági tagok, újabb katasztrófától való féltükben ijedten ugráltak fel, szerencsére azonban az az aggodalom, hogy a vakolat többi része is lefelé fog kiváncsozni, nem bizonyult valónak s mintegy negyedóraig tartó izgatottság után folytathatták a polgármesteri jelentés felolvasását. Meskó azonban sokáig meg fogja emlegetni ezt a közgyűlést. Mint mondtam a közgyűlés a polgármesteri jelentés felolvasásával kezdődött, melynek kimagaslóbb mozzanatai voltak, hogy a mi régi álmunk a baja-báttaszéki vasuti áthidalás immár a megvalósulás stádiumába jutott, valaminthogy Szabó Károly miniszteri biztos az utóbbi hetekben városunkban járt a városi adminisztratio felülvizsgálása végett s mindent a legnagyobb rendben talált. Így a polgármesteri jelentést egyhangulag tudomásul vették.

A közgyűlés tárgysorozatának

2. pontja a kereskedelemügyi ministeriumnak körrendelete a törvényhatósági utmesternek és utkaparóknak és családjaiknak a nyugdíjról alkotott szabályrendelet határozmányai alá vonása iránt volt. A tanács azt a javaslatát, hogy úgy az utmester, mint az utkaparók »exponálta« állásuknál fogva ezentul nyugdíjra igényt tarthassanak, — egyhangulag elfogadták.

3. Polgármester előterjesztése az évközben üresedésbe jött választott bizottsági tagsági helyeknek betöltése iránt. — A polgármester jelenti, hogy részben halálozás, részben leköszönés által mind a három kerületben egy-

egy bizottsági tagsági állás üresedésbe jött s indítványozza, hogy mind a három kerületben jövő hó 18-án ejtessenek meg a választások.

— Hát az Evetoviccsal mi lesz? Azt visszahozzák? — kérdezte Borkovits.

— Vissza ugyan nem hozzuk — hallatszott egy hivatalos hang — de lemondásra nem lehet őt kényszeríteni.

Az I-ső kerületben Dr. Bruck Samut, a II-ban Dr. Nikolausz Bélát, a III-ban Latinovits Jánost ajánlja választási elnökökül. Minthogy azonban Latinovits e tisztségről lemondott, helyette Meskó Lászlót, helyettesül Drescher Gyulát jelölték s választották meg.

A tárgysorozat 4—7. pontjában a városi tanács beterjeszti a jövő évi költségvetést. E tételnél elsőben Dr. Nyiraty János bizottsági tag emelkedett szólásra. Beszédét azzal kezdte, hogy a tanács nagyon szép munkát végzett akkor, amikor azt az óriási anyagot, mint a költségvetés előirányzata összeállította és óriási költséggel kinyomatta, helytelenül járt el azonban akkor, amikor ezt az elaborátumot csak 3—4 nappal a közgyűlés előtt juttatták a bizottsági tagok kezeihez. A költségvetésnek a kinyomatását annak idején azért javasolta az ellenzék, hogy módjában legyen ellenőrizni jogát és köteleességét ebben az irányban gyakorolni. Így kár volt a nagy munkáért s a nagy költségért. Habár nem tételezi fel, hogy hamis adatok lennének a költségelőirányzati elaborátumban, mégis olyan a látszata ennek a kései kézbesítésnek, mintha az tendenciózusan történt volna. Ajánlja ennél fogva, hogy a közgyűlés a költségvetés tárgyalását a napirendről levegye s azt a decemberi közgyűlés napirendjére tűzze ki. Az ellenzék zajos helyesléssel fogadta a higgadt, tárgyilagos szép felszólalást, a többség mindazonáltal az indítványt leszavazta, s így a tételt nyomban tárgyalás alá vették. A szavazás után Weidinger Dezső kért szót. Ő is igazat ad Nyiratynak, hogy a rendelkezésre álló három nap nagyon kevés volt arra, hogy a költségvetést behatóan tanulmányozhassa, de neki, ki a számok labirintusában jobban el tud igazodni, mégis elegendő volt hogy azt lássa abból, hogy — pusztulunk, veszünk. Ezelőtt — ugymond — vagy harminc esztendővel, annak öröme, hogy törvényhatósági várossá lettünk, népünnepélyt rendeztek, ökröket sütöttek, nem gondolván arra, hogy annak költségeit, nem is nagyon sokára, az utódok fogják megfizetni. Ezelőtt harminc évvel — folytatja tovább a szóló — volt virágzó iparunk, úgyszólván európai hírű kereskedelmünk — és háztartási költségeink kevesebbek voltak, mint ma, amikor se iparunk, se kereskedelmünk, se vagyunk. Cifra nyomoruság ez tisztelt közgyűlés, mely előbb-utóbb a tönk szélére vezet. Kifogásolja egyebek közt azt az eljárást, hogy a bizottsági ülések csak úgy suba alatt tartatnak meg. Így a pénzügyi bizottság legutolsó ülésén, ezen a legfontosabb ülésen két, mond két bizottsági tag volt jelen. Ez anomália, ezt meg kell szüntetni. Tartson a városi hatóság hivatalos lapot, ahol az ilyen bizottsági ülések meghirdetődök, hogy azokon olyan bizottsági tagok is részt vehessenek, akik a szakbizottságnak nem is tagjai. Legokosabb volna — fakadt ki végül — nagyközséggé visszafejlődni. Ezt a kijelentést a »dicsőséges nagyurak« gúnyos mosolylyal fogadták. Pedig nagyon kár volt mosolyogni rajta, mert ha a baja-báttaszéki hidat meg nem kapjuk, egyéb mód aligha marad hátra, mint az, hogy tényleg nagyközséggé leendő visszafejlődés iránt indítsunk mozgalmat, hogy általa, kiadásaink reductiójával vagyoni egyensúlyunkat ismét helyreállithassuk. Jövedelmeink évről-évre csökkennek, kiadásaink évről-évre szaporodnak. Hova vezet mindez? Tehát ne igen méltóztassanak mosolyogni.

8. A közgyűlés elhatározza, hogy a létesítendő csatornát megépítteti ugyan, de annak költségeivel a kórház-kölcsönt terhelik meg. E tételnél Latinovits János azt mondta, hogy a mérnöki hivatal által megállapított hat heti idő a csatorna megépítésére kevés. Rauschenberger Ferencz tisztí mérnök azonban megnyugtatta a felszólalót, hogy a hat hét untig elegendő, mert csatorna-építés megkezdhető akár nyolc helyen is.

9. A városi tanács jelentése a kórház telken volt régi gőzfertőtlenítő gépnek itt használá-

ton kívül történt helyezéséről. — Hatályon kívül helyeztetik.

10. Ugyanannak előterjesztése az özvegy Ujhelyi Mátyásné által hagyományozott és eladni rendelt kéményseprő-utcai lakóház árverési feltételeinek megállapítása iránt. — A közgyűlés megállapítja a ház árverés utján történendő eladás feltételeit.

11. Ugyanannak jelentése a városi székház tetőzete bekátrányozási munkálata iránt megtartott árlejtés eredményéről. — Tudomásul vétetik.

12. Ugyanannak jelentése a városi székház külső homlokzata meszelési munkálatainak biztosítása iránt megtartott árlejtés eredményéről. — Tudomásul vétetik.

13. Ugyanannak javaslata a Flórián-utcában szükségessé vált földgyengetési munkálatoknak elrendelése iránt. — Elfogadtatik.

14. Ugyanannak javaslata a városi székházban levő vízőblító klozetek helyreállítása iránt. — Elfogadtatik.

15. Ugyanannak jelentése kórházi apróbb kiadásokra 239 korona előlegnek utalványozása tárgyában. — Tudomásul vétetik.

16. Ugyanannak javaslata a vámsorompók világitása iránt. — Elfogadtatik.

17. Ugyanannak jelentése Demuth Gyula városi néptanító korpótlékának utalványozásáról. — Kiutalványoztatik.

18. Ugyanannak javaslata az 1901. év végéig kivetett és behajthatlanná vált párbérekövetelések leírása iránt. — A leírás elrendeltetik.

19. Ugyanannak javaslata a homok-, föld- és gephordási jog haszonbérbe adására vonatkozó árverési feltételeknek megállapítása iránt. — Tudomásul vétetik.

20. A pestmegyei sárközi ármentesítő társulatnak átirata a posványosi védtöltés kiépítéséhez szükséges földmennyiségnek a posványosi területből leendő kiemelhetése iránt. — Tudomásul vétetik.

21. Tolnavármegye közönségének átirata a Közép-Dunának Baja-Báttaszéknél leendő áthidalása tárgyában az országgyűlés képviselőházához intézett felterjesztésének pártolása iránt. — Örömmel pártolatik.

22. Ugyanannak átirata a Szerbiával kötött kereskedelmi szerződés felmondása tárgyában az országgyűlés képviselőházához intézett felterjesztésének pártolása iránt. — Tudomásul vétetik.

23. Szepesvármegye közönségének átirata az 1897. évi II. t.-c. alapján eljáró választott bíróság ítéletének becikkelyezése ellen az országgyűlés képviselőházához intézett felterjesztésének pártolása iránt. — Tudomásul vétetik.

24. A kórházépítési bizottságnak előterjesztése a városi csatornáknak a Dunával leendő összeköttetése tárgyában. — Tudomásul vétetik.

25. A szegényügyi bizottságnak előterjesztése a szegényházi élelmezés tárgyában. — Tudomásul vétetik.

26. Rajkovits Károly nyomdatulajdonos ajánlata a városi székház déli oldalán lévő IX. X. számú bolthelyiségeknek bérbe vétele iránt. — Elfogadtatik.

27. Bachmann Ferencz bajai lakosnak kérvénye bolthérlétének 3 évre leendő meghosszabítása iránt. — Elfogadtatik.

28. Kattarinka József bajai lakosnak kérvénye bolthérlétének 3 évre leendő meghosszabítása iránt. — Elfogadtatik.

29. Túry Mátyás tisztí ügyésznek nyugdíjazás iránti kérvénye. — A közgyűlés kiküldi Dr. Juray Károly és Dr. Denneberg Kálmán orvosokat Túry Mátyás t. ügyész egészségi állapotának felülvizsgálása végett.

30. Vojnits Dániel apátlébanosnak átirata a rom. kath. plebániái-templom kifestése és új orgona beszerzési költségeihez való hozzájárulás iránt. — A közgyűlés 2000 koronát szavaz meg a kért célra.

31. Az I. bajai jótékony nőegyletnek előterjesztése a homokvárosi gyermekmenedékház fenntartási költségeire évi 350 korona átalányösszegnek megállapítása iránt. — Elfogadják a tanács javaslatát.

32. A »Magyar Hajózási Egyesület«-nek átirata az egyesület tagjainak sorába leendő belépés iránt. — Elfogadják a tanács javaslatát.

A közgyűlés tárgysorozatának 33—36. pontjaiban arról volt szó, hogy a gazdasági ta-

nács 200—200 koronával megbírságolta földbérlelőit: Weidinger Salamon és fiát, Friedmann Miksát, valamint Somogyi Ágostot és Solyomos Gusztávot. Ez ellen az illetők a közgyűléshez fellebbeztek. E tételnél első sorban Weidinger és fia cég fellebbezését olvasták fel, a hol a fellebbező egyenesen elítéli a gazdasági bizottságot, mint olyat, a ki dolgához nem ért, de nem is érthet, mert a nevezett bizottságban egy gazdálkodó egyén sincs. Ők tudják, — írta a fellebbezésben — hogy mi a kötelességük s tiltakozott a hiábavaló bosszantás ellen. Hasonló értelemben szólalt fel Somogyi Emil is, ki igen ügyesen védte a megbírságolt bérlők ügyét, a közgyűlés többsége mindazonáltal a gazdasági tanácsnak adott igazat s a megbírságolást helybenhagyta.

37. Dr. Lemberger Ármin bajai lakosnak kérvénye a városi bérházban birt lakásába új kályhának beállítása iránt. — Kap új kályhát.

38. Túry Ferencz I. alkapitánynak kérvénye 1 havi szabadságidő engedélyezése iránt. — Megkapja.

39. Kiegerl János alszámvevőnek kérvénye 4 heti szabadságidő engedélyezése iránt. — Megkapja.

40. Kovács Lajos irnoknak kérvénye újabb 3 havi szabadságidő engedélyezése iránt. — Megkapja, azzal, hogy több szabadságot ne kérjen, mert nem fog kapni. Ezt is csak azért kapja meg, mert az előbb élvezett szabadsága alatt közben-közben teljesített szolgálatot.

Az elég mozgalmas közgyűlés e ponttal befejezést nyert.

HIREK.

Kinevezés. A szegedi ítélőtábla elnöke Eckert Sándor végzett joghallgatót, bajai lakost, a vezetése alatt álló ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

Eljegyzés. Kocsuba Emil mohácsi gyógyszerész eljegyezte Gludovátz Matild urhölgyet özv. Gludovátz Ferenczné szép és szeretetreméltó leányát.

Hirtelen halál. özv. Berndorfer Vilmosné, ki az utóbbi években leányánál Zágrábban lakott, a minap fia: Berndorfer Ede látogatására Bajára jött. Kedden este még jól megvacsorázott, majd kis unokájával játszadozott, miközben hirtelen rosszul lett s egy negyed órai szenvedés után kiszenvedett. Temetése csütörtökön volt általános részvét mellett.

A „Magyar Jogászegylet” Dr. Král Miklós földinket jegyzőjévé választotta.

Az önálló vámterület érdekében a szabadkai ipartestület előjárósága rendkívüli közgyűlést tartott. Elhatározták, hogy általános népgyűlést tartanak. A népgyűlés napját legközelebb határozzák meg.

A bajai kath. legényegylet táncmulatása. F. hó 23-án tartotta a bajai kath. legényegylet szokásosan fényes Katalin bálját, mely az idén méltán illeszkedett az előző évek báljainak sorozatába. A táncvigalmat megelőzőleg Gerő Károlynak »Vadgalamb« című népszimfűvet adták annyi sikerrel, olyan összevágó precíz előadásban, aminőt a hivatásos színészeknek is érdemül szoktak betudni. A női főszerepek legjavában Ziech Erzsikét (Bábi) láttuk, akinek már magában véve kedves megjelenése is bizalmat előlegezett. Játékának közvetlenségével és otthonosságával pedig mindenkit elragadott. Ricza pásztorleányt Lajdi Etelka személyesítette, aki mint egy képzett színésznő mozgott a színpadon minden jelenetében a közönség elismerésével találkozva. Kivülök a nagyobb szerepekben Áy Mariska (Julis) és Laforsch Mariska (Boris) jeleskedtek és sűrű tapsokat vittek el egy-egy nagyobb jelenetükkel. Kicsi szerepükben Pandur Apollonia (Klári) és Loob Matildka (Ilus) sok ügyességgel működtek közre. A férfiak közül elsőben László Károly (Dicső Adalbert) érdemel dicséretet. Az ő megjelenése már magában véve a siker biztosítékát rejtette magában. Hát még mikor mókázni kezdett! Nem volt hossza a közönség derűs hangulatának. Hasonlót mondhatunk Wolf Józsefről (Csutka Matyi), akinek játéka telve

volt törölmetszett zamatos vonásokkal és még több természetességgel. Kitűnően állották meg nehéz szerepüket Reiner József (Barcsa Muki), Rózsa Jenő (Meskó) ifj. Loob József (Galand) és Varga Lajos (Imre) is és különösen a legutóbbi gyönyörűen csengő, erőteljes hangjával vonta magára a közönség figyelmét. Pántsits Gyula (Grifli) és Österreicher Antal (Ábris) a maguk szerepében szintén a legkényesebb igényeket is kielégítették. Szeriády István, Farkas Ödön, Katics Péter, Schneider Gábor, Benkovits Mihály, Rábl Péter, Mészáros Benő, ifj. Bankhardt Antal, Bankhardt Lajos, Bohnert József, Földesy József, a mellékszerepekben járultak a darab sikeréhez. A rendezés Wörös Ilona szakavatott talentumát dicséri. Az előadást reggelig tartó tánc követte, melyben a szebbnél-szebb serdülő lányok serege tette ragyogóbbá a minden ízében fényes mulatságot.

Halálozás. Özv. Kollár Antalné, e hó 22-én meghalt 77 éves korában. Kollár Ágoston könyvkereskedő édes anyját vesztette a közszeretben álló matrónában.

Eszékiek a baja-báttaszéki hid ellen. Azon alkalomból, hogy a pécsi végrehajtóbizottság a baja-báttaszéki áthidalás érdekeit e hó 29-ére a Budapesten tartandó értekezletre meghívta, Gráf eszéki polgármester a városi vasúti bizottságot rendkívüli ülésre hívta egybe. A bizottság elhatározta, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel állást fog foglalni a tervezett baja-báttaszéki áthidalás ellen és igyekszik keresztül vinni azt, hogy a hid gombosnál építtessék. Ezen értelemben fogalmazott memorandumok fognak átnyújtani legközelebb a kereskedelemügyi miniszternek és támogatást kérnek gróf Khuen-Hédervárytól, valamint a város két képviselőjétől: Cseh Ervin horvát-szlavon minisztertől és Adamovich Istvántól.

Teljesen érthetetlen az eszékiek észjárása. Nekik hid kellene Gombos mellett. Teljesen jogos és méltányos követelés, mert csakugyan az egész Bosnyák forgalomra bénítólag hat a mostani nehézkes komposzektetés. De, hogyha el is ismerjük a gombosi hid szükségét, még mindig nem értjük, miért kell ennek érdekében a baja-báttaszéki hid ellen állást foglalni. Gráf eszéki polgármester és az ottani városi bizottság nem cselekszenek sem helyesen, sem okosan, ha a saját érdekeiket úgy vélik előmozdíthatni, ha előbb más érdeket sárba rántják. Az ily megfontolatlan eljárásnak korántsem az volna a hatása, hogy megakasztaná a baja-báttaszéki hid létesítését, mert erre a kormány már kötelezte magát, hanem csak a maguk ügyének árthatnak vele. Gondolják meg magukat tehát a jó eszékiek, még a 12 órában s cselekedjenek okosan. Támogassák ők is a baja-báttaszéki hid ügyét, de kérjék egyidejűleg a gombosi hidat is. Ezen két ügy nem állítandó egymással szembe, hanem egymás mellé.

Hogy mennyire kárbavesztett horvát-szlavon testvéreink öröklődése, legjobban bizonyítja magának a kereskedelmi miniszternek, a képviselőház pénzügyi bizottságának f. hó 25-én tett alábbi kijelentése:

»Régebben tarifális okokat hoztak fel a baja-báttaszéki összeköttetés létesítése ellen; ma már azonban ezek az ellenvetések meg nem állhatnak. A bajai hid kiépítése szükséges, fel is vettem a beruházási programba. A legsürgősebb szükségnek ezzel egyelőre elegendő teszünk s bármennyire óhajtja a löbbi dunai hidak kiépítését, egyszerre nem tehetjük, csak lassan, fokozatosan haladhatunk előre.«

A legtöbb adót fizető bizottsági tagoknak jövő évi névjegyzékét az igazoló választmány tegnap délután petőfi Szutrély Lipót elnöklete alatt tartott ülésében következőleg állapította meg. I. *Rendes tagok:* Dr. Juray Károly, Schleicher Antal, dr. Nicolaus Béla, Drescher Gyula, dr. Koller Imre, dr. Fehér János, Somogyi Emil, Mikolits Ignác, Fleischmann Manó, Grünhut Miksa, Pollerman Bertalan, Reich Vidor (uj), Scherer Antal, Willman János (uj), Schlesinger Gyula, Perczel Miklós (uj), Szutrély Lipót, dr. Boros József, Wollner Adolf (uj), Spitzer Benő, Rosenberg Jakab (uj), Somogyi Gusztáv, Weidinger Salamon, Halász

Károly (uj), Tüske János, Michitsch István, Krausz Pál, Schön Géza (uj), Schwarz József, Reiter Jakab (uj), dr. Bruck Samu, Szűcs Ödön (uj), Allaga Ottó, dr. Klénántz György, Hoffenreich Károly (uj), Friedmann Miksa, dr. Rosenberg Samu, Dely Géza (uj), Schlieszer Miksa. — *Póttagok:* Ertl János, dr. Valentin Emil, Joannovics Milán, Hesser Gyula, Bayer Adolf, Pollák Illés, Zweig Mór, Pollák Bernát, Weidinger Dezső.

Színházi hírek. Szógyi Gina a visszaszerződött coloratur énekesnő szombaton f. hó 29-én lép fel először Szabadkán a »Katalin« c. operett címszerepében.

Farkas Ferencz lyrai szerelmes színtársulatunk kötelékéből megvált. Helyébe az igazgató Füredi Bélát a Magyar színház jeles tagját szerződteti.

Ugylátszik a szabadkaiak kissé erősebben fogják a dolgot, mint mi és nem elégednek meg azzal a nyári társulattal, a melyben nekünk bajaiaknak részünk volt.

Ez szolgáljon majdan okulásul színügyi bizottságunknak, hogy mi szigoruan ragaszkodjunk ahhoz a társulathoz, amely Szabadkára megy, nem pedig ahhoz, amelyik — Ó-Kanizsáról jön!

Védekezés a veszettség ellen. Az emberre legveszedelmesebb betegségek egyike a veszettség, a mely ha egyszer az emberen kitört, — gyógyíthatatlan. Ezen betegség a statisztika adatai szerint az ebmarások folytán még mindig több áldozatot követel hazánkban, mint Európa többi államaiban; örömmel üdvözölhetjük tehát K. Nagy Sándor, pestvidéki törvényszéki bírónak »Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen« című művecskéjét, amely az országos állatvédő egyesület megbízásából jelent meg. Ebben a könyvben minden meg van mondva, amit az ember a veszettséggel való fertőzés veszedelme ellen tehet és részletesen ismertette vannak benne mindazon óvó és elfojtó intézkedések, amelyek a veszettség megelőzése céljából, illetőleg a veszettség fellépte alkalmával foganatosítandók. Kívánatos volna, hogy a 4^{ik} ivre terjedő mű — melynek ára csak 30 fillér — az ország legkisebb községebe is eljutna, hogy így a legszélesebb körben elterjednének a benne foglalt üdvös tanok. Erre való tekintettel az országos állatvédő egyesület (Budapest, VII., Nefelets-utca 14. szám) 50 példányt 10 korona kedvezményes áron ad azoknak, akik a könyv terjesztésére vállalkoznak.

HINTÓ
JÓ KARBAN
megvételre kerestetik.
Cím a kiadóhivatalban. 1-1

EMKE dala!
EMKE-papírt, levélpapírt vegyetek!
Ha rá néztek, feldobog a szívetek.
Magyar fiúk, magyar lányok tudjátok,
Hogy én nektek magyar papírt kínálok.
Magyar földön, magyar kezek csinálják,
Magyar földön, magyar népek kínálják;
Nem hagyhat ez magyar szívet hidegen,
Úgy is nálunk annyi minden idegen.
Külföld helyett a hazában maradjunk,
A magyar pénzt idegennek ne adjuk!
Hadd tudja meg ebből is a nagyvilág,
Hogy a magyar előre tör s tenni vágy.
EMKE-papírt adjatok a kezembe:
Édes anyám, neked írok én erre,
Van-e ennél szebb papír a világon?
Boltos uram, csupán **EMKE**-t kínáljon!
A fentt megénekelt „**EMKE**“ levélpapíros minden nagyágban kapható
ifj. WAGNER ANTAL
könyv- és papírkereskedésében. 30-1

ÉRTESÍTÉS!
Van szerencsém a n. é közönség tudomására hozni, hogy nőm: Tófalvy Béláné több előkelő fürdőhelyen, u. m. **Tusnád, Karlsbad** stb. mint okleveles **masseur és hidegviz-gyógyász** működött s mint ilyen előkelő fürdőorvosoktól elismerő nyilatkozatokkal rendelkezik, magam pedig mint ugyancsak **masseur és tyukszem-vágó** igen nagy gyakorlatra tettem szert — Baján letelepedtünk. Tisztelettel kérjük tehát a n. é. közönséget, hogy adandó alkalommal szolgálatainkat ezen irányban igénybe venni méltóztassanak.
Kiváló tisztelettel
Tófalvy Béla és Tófalvy Béláné
Baja, Kisvásártér 168. szám.

LEGNAGYOBB VÁLASZTÉK
GÁCSI, BRASSÓI, ZSOLNAI
továbbá
a legfinomabb angol és francia divatelmékben!!!
Legújabb **angol és francia szabású**
férfi öltönyök jutányos áron,
pontos kiszolgálás mellett készülnek
Práger Károly és Testvére cégnél
BAJÁN,
Takarékpénztári épület

Hirdetmény.

A BAJAI

KÖLCSÖNÖS SEGÉLYZŐ EGYLET

közhírré teszi, hogy az egyleti alapszabályok értelmében EGY ÚJ, — a

HARMINCZHARMADIK

évtársulatot alakítja.

Az előjegyzés f. é. december elsején veszi kezdetét, mely alkalommal alapítási díj fejében minden részlet után **4 korona** fizetendő, — az alapszabályok szerinti hetibefizetés hetenkint **1 koronával** 1903. január 1-étől történik.

Együttal jelentjük továbbá, hogy az 1897-ik évtársulat végelszámolás alá kerül, — és az érdekelt tagok a zárszámadás elkészítése és megbirálása után (1903. március 1-én) kielégíttetnek.

Az előjegyzés, a főtéren az intézeti házban eszközöltetik.

Baján, 1902 november hó.

Az intézet igazgatósága.

Feltűnő újdonság.

DELICE

— Minden hirdetés felesleges
A dohányzó egyszer veszi és
többé mást nem szíhat

legjobb valódi francia **szivarkapapir** és **szivarka-
hüvely** kapható az ország minden különleges-
ségi árúdjában.

Üzlet megnyitás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy helyben

KLEIN REZSŐ

bejegyzett cég alatt az **Erzsébet Királyné-utcában, Mészáros-
féle** ujonan épült palotában, (Reich Farkas Fiai cég átellenében) a mai kor igényeinek **minden tekintetben** megfelelő

női- és úri- divatárú-üzletet

nyitottam. Raktáron tartok dús választékban **férfi- s gyermek-ingeket, gallérok s
kézeloeket, nyakkendőket, eső-ernyők, keztük, fűzők és illatszereket,** illetve az
összes e szakmába vágó cikkeket, ugyszintén **női** valamint **férfi szabókellékeket.**

Főtörekvésem leendő pontos kiszolgálás és jutányos árak alkalmazása által az igen tisztelt vevőközönség teljes megelégedését és bizalmát megnyerni.

Magamat kegyes jóindulatába ajánlva, kérem méltóztassék nagyrabecsült láto-
gatásával, illetve megrendeléseivel szerencsételtetni s vagyok

alázatos tisztelettel *Klein Rezső.*

Nyomatott Nánay Lajosnál Baján.

A tatai BRIKETT

teljesen pótolja a porosz szenet.

Szoba fűtéshez

főzéshez

legjobb, legjutányosabb.

Nagy fűtőerővel bír.

Szagtalanul ég el.

Nem képez salakot.

Egyforma darabokból áll.

Nem kell tördelni.

Nem porlik.

Nem piszkít.

Nem esik szét

s így mi sem

vesz kárba.

Olcsóbb minden más szennél,

mert teljesen elég.

Főelárusító Baján:

özv. Spitzer Simonné

épitési- és fűtőanyagok üzlete.

(Megrendelési iroda a Tóth Kálmán-téren.)

